

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

05-08-103

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проходження навчальної практики «Вступ до фаху»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Готельно-ресторанна справа»
спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
денної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІАЗ
Протокол № 06 від 31.03. 2020 р.

Рівне – 2020

Методичні вказівки до проходження навчальної практики «Вступ до фаху» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанна справа» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» денної форми навчання / Кушнірук Ю. С., Романів А. С., Скорина Т. М. – Рівне : НУВГП, 2020. – 12 с.

Укладачі: Кушнірук Ю. С., к. геогр. н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи; Романів А. С., к. геогр. н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи; Скорина Т. М., к.е.н., ст.викл. кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Відповідальний за випуск: Коротун С. І., к. геогр. н., доцент, завідувач кафедри туризму готельно-ресторанної справи.

Керівник групи
забезпечення спеціальності 241
«Готельно-ресторанна справа»

Конарівська О. Б.

© Ю. С.Кушнірук, А. С.Романів,
Т. М. Скорина, 2020
© НУВГП, 2020

ВСТУП

Навчальна практика «Вступ до фаху» є складовою частиною навчального процесу підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа».

Основними завданнями практики є закріплення отриманих теоретичних знань і набуття навичок практичної роботи. Вони базуються на раніше вивчених професійно спрямованих дисциплінах і формують творче мислення, розвивають, систематизують і закріплюють практичні навички, отримані під час теоретичної підготовки. Майбутні молоді фахівці привчаються до охоплення та осмислення всього комплексу численних питань, що потрібно вирішувати при діяльності у туристичній сфері.

Навчальну практику «Вступ до фаху» проводять в літній період наприкінці II семестру, або розділяють на два періоди (зимовий та літній). Розподіл практики на два блоки дозволяє студентам знайомитись з відмінностями в розвитку зимових та літніх видів рекреації та туризму. Важливим аспектом в проведенні практики є вибір місця її проведення. На першому етапі студентам пропонують короткі одноденні екскурсії до міських рекреаційних зон та туристично-рекреаційних об'єктів регіону, а саме: база університету поблизу с. Хотинь, водосховище «Гідропарк», водосховище «Басівкут», Рівненський парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва ім. Т.Г. Шевченка, краєзнавчий музей, території та об'єкти природно-заповідного фонду в околицях міста (ботанічний заказник державного значення «Бармацьке урочище», ботанічний заказник «Вишнева гора»), культурно-історичні рекреаційні та туристичні об'єкти Рівного, готельні та ресторани заклади. На цьому етапі проведення навчальної практики «Вступ до фаху» завдання спрямовані, насамперед, на вивчення та оцінку рекреаційних ресурсів окремих територій та передумови розвитку готельного господарства Рівненщини.

В зимовий період, найбільш доцільним є проведення практики на базі агросадиб, міні-готелів на гірськолижних комплексах. Для цього студентам пропонується кількаденна поїздка на один з гірськолижних комплексів Карпат, зокрема: «Буковель», «Пилипець», «Драгобрат», «Славське» та ін. Під час такої подорожі студенти знайомляться з інфраструктурою засобів розміщення та харчування: готелями та агросадибами регіону, супутніми видами послуг.

ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Мета практики: закріпити і поглибити знання та практичні навички, отримані у процесі вивчення таких спеціалізованих дисциплін (зокрема, "Регіональна економіка України", "Вступ до фаху", "Географія та економіка міжнародного туризму", "Санаторно-курортна справа", "Туристичне країнознавство", "Основи екології", "Історія та культура України"), ознайомити студентів-практикантів з об'єктами туристичних підприємств в Рівненській області та за її межами, отримати знання організаційного процесу готельних та ресторанних закладів.

Завдання практики: закріплення теоретичних знань студентів та їх застосування на практиці; виявлення територіальних особливостей природних, рекреаційних, культурно-історичних та соціально-економічних ресурсів для розвитку готельно-ресторанної галузі в регіоні, оцінювання придатності території для потреб туризму та рекреації.

Під час проходження практики студенти набувають досвіду практичної, суспільної, організаційної та аналітичної роботи. Студент повинен:

Знати:

- програму практики та індивідуальне завдання;
- графік проходження практики;
- природні, історико-культурні, інфраструктурні та соціально-економічні умови розвитку готельного господарства Рівненської області;
- сучасний стан розвитку готельного бізнесу та ресторанної справи в регіоні;
- маршрут виїзної частини практики;
- основні туристичні дестинації маршрутної частини практики;
- правила техніки безпеки під час екскурсій та багатоденних подорожей.

Уміти:

- застосовувати отримані в процесі навчання знання і навички;
- охарактеризувати туристичні ресурси обраної туристичної дестинації;
- проводити оцінку рекреаційного потенціалу території;
- аналізувати передумови розвитку готельного господарства;
- проводити оцінку природних рекреаційних ресурсів та історико-культурних туристичних ресурсів в аспекті передумов розвитку готельного господарства регіону.

Проходження проводиться практики за напрямками:

Краєзнавчі дослідження рідного краю. Проводиться у краєзнавчому музеї м. Рівне. Фізико-географічна характеристика території Рівненської області. Рельєф. Клімат. Водні ресурси. Лісові ресурси. Природно-заповідний фонд. Рекреаційні ресурси. Тваринні та рослинні ресурси Рівненщини.

Оцінка рекреаційного потенціалу водосховищ "Гідропарк" та "Басівкут". Польові маршрутні дослідження. Проводиться на маршруті водосховище "Гідропарк" – водосховище "Басівкут". Проводиться оцінка рекреаційного потенціалу водосховищ міської рекреаційної зони "Гідропарк" та "Басівкут".

Оцінка рекреаційного потенціалу ботанічного заказника загальнодержавного значення "Вишнева Гора за блоком "Рослинний покрив". Польове дослідження проводиться на маршруті база НУВГП – с. Ходоси у заплаві р. Горинь. Маршрутне дослідження: заплава р. Горинь – ботанічний заказник "Вишнева гора". Стародавнє городище поблизу с. Хотинь. Дослідження яружної системи. Унікальні геоморфологічні ландшафти стику Волино-Подільської височини та Поліської низовини.

Оцінка рекреаційного потенціалу Бармаківського заповідного урочища за блоком "Геоморфологічні рекреаційні ресурси (рельєф)". Польові маршрутні дослідження. Польове дослідження проводяться на маршруті: приміська рекреаційна територія "Пагорб слави" – "Бармаківське заповідне урочище". Визначається рекреаційний потенціал території за блоком "Рельєф".

Аналіз туристичних та рекреаційних ресурсів регіону, та потенціалу їх використання у готельно-ресторанній галузі Рівненської обласчті. Виявлення територіальних особливостей природних, рекреаційних, культурно-історичних та соціально-економічних ресурсів для розвитку туризму регіоні, оцінювання придатності території для потреб туризму та рекреації та в аспекті передумов розвитку готельного господарства регіону.

Проведення практики на базі агросадиб, міні-готелів на гірськолижних комплексах. Для цього студентам пропонується кількаденна поїздка на один з гірськолижних комплексів Карпат, зокрема: «Буковель», «Пилипець», «Драгобрат», «Славське» та ін. Під час такої подорожі студенти знайомляться з інфраструктурою засобів розміщення та харчування: готелями та агросадибами регіону, супутніми видами послуг.

Загальні організаційні вимоги до проведення практики

На відміну від виробничих практик, які проходять студенти індивідуально на підставі наявних угод між кафедрою туризму та готельно-ресторанної справи з туристичними підприємствами, навчальна практика студентів «Вступ до фаху» є груповим видом діяльності. Випускова кафедра самостійно визначає керівників практики та місця її проведення та затверджує їх наказами університету. Проект наказу про проходження практики студентами подається на підпис ректору не пізніше, як за два тижні до початку практики.

Навчально-методичне керівництво практикою, а також контроль за виконанням робочої програми практики здійснюють керівники практики. До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені викладачі кафедри.

На рівні університету загальний контроль за організацією проведення виробничої практики студентів здійснює завідувач виробничою практикою навчального управління.

Як зазначено вище практика передбачає вивчення міських рекреаційних зон готельно-ресторанних та туристично-рекреаційних об'єктів регіону (долина річки Горинь поблизу с.Хотинь, водосховище "Гідропарк", заплава р. Устя, водосховище "Басівкут", Рівненський парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва ім. Т.Г. Шевченка, Рівненський зоологічний парк, краєзнавчий музей, ботанічний заказник державного значення "Бармацьке урочище", ботанічний заказник "Вишнева гора" та ін.).

В період даного етапу керівник практики організовує короткі екскурсійні програми до перелічених об'єктів, а студенти-практиканти проводять оцінку туристично-рекреаційних ресурсів території для потреб туризму та рекреації та в аспекті передумов розвитку готельного господарства регіону.

На другому етапі керівник практики організовує кількадечну туристичну подорож з відвідуванням готельних комплексів інших регіонів України, зокрема гірськолижних комплексів Карпат, зокрема: «Буковель», «Пилипець», «Подобовець», «Воловець», «Драгобрат», «Славське» та ін.

Обов'язки керівника практики:

- забезпечення проведення всіх організаційних заходів перед початком навчальної практики;
- проведення інструктажу про порядок проходження практики;
- надання студентам-практикантам необхідних документів (програми практики, щоденника, методичних рекомендацій тощо);
- видача групових та індивідуальних завдань на період проходження практики (за рішенням керівника практики група може бути також поділена на окремі бригади);
- інформування студентів про систему звітності з практики, прийняту в університеті, критерії оцінювання рівня знань, умінь, навичок, які студенти досягли за результатами практики, та процедуру захисту звіту з практики перед комісією;
- проведення екскурсій з вивчення туристично-рекреаційних ресурсів своєї місцевості, організація туристичних подорожей з метою ознайомлення студентів-практикантів з туристичними дестинаціями інших регіонів України, або за її межами;
- контроль забезпечення необхідних умов проведення екскурсій, подорожей, організації побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- контроль відвідування участі студентів у екскурсіях, туристичних подорожах, а також контроль виконання поставлених завдань під час проведення практики;
- приймання заліку з практики.

Обов'язки студента:

- одержати до початку практики від керівника практики робочу програму, щоденник, отримати консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- відвідувати усі заходи передбачені програмою практики;
- якісно та у повному обсязі виконувати усі завдання, визначені програмою практики;
- вивчити та суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та правил внутрішнього розпорядку під час проведення практики;
- своєчасно оформити і захистити звіт з практики.

Залікова звітна документація з практики

Документом, що відображає проходження студентами програми практики і якість виконаної роботи є звіт з практики. Основою для написання звіту є записи у робочому зошиті та щоденнику, документація, яку отримав студент для ознайомлення в межах певних туристичних дестинацій. Звіт може бути представлений у надрукованому вигляді або написаний від руки на стандартному папері формату А4 (210 x 297 мм). Загальний обсяг звіту складає не менше 30 аркушів (додатки враховуються окремо), і повинен мати титульний лист, зміст, наскрізну нумерацію сторінок, схем, малюнків, фотографій, таблиць, креслень, перелік використаної літератури, додатки.

На титульному листі звіту необхідно вказати назву практики, місце її проходження, прізвище та ініціали виконавців звіту відповідно до бригад, курс, спеціальність, номер групи. Звіт повинен бути підписаний студентами та керівником практики.

Текстова частина звіту повинна бути поділена на розділи з виділенням окремих питань плану. У ній подається характеристика функцій окремих підрозділів, описується індивідуальна робота, виконана на відповідній посаді. Текстова частина пов'язується з документами, які містяться у додатках.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою звіту про виробничу практику є титульний аркуш, другою – зміст, які включають до загальної нумерації сторінок звіту про практику. На титульному аркуші і на змісті номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Таблиці (рисунки) у звіті про практику нумерують послідовно (за винятком таблиць (рисунків) поданих у додатках) в межах розділу. В лівому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис “Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці у розділі, між якими ставиться крапка, наприклад, “Таблиця 1.1” (перша таблиця першого розділу).

Назви рисунків розміщують після їхніх номерів, під самим рисунком, наприклад, “Рисунок 1.1. назва рисунку”.

Форми та методи контролю під час практики та підведення підсумків

Контроль за роботою студентів під час практик здійснює керівник практики від кафедри, завідувач кафедри, яка забезпечує її проведення, директор Навчально-наукового інституту, завідувач практики університету.

Під час проходження студентами навчальної практики «Вступ до фаху» здійснюється поточний та підсумковий контроль виконання окремих завдань, розділів і всієї програми практики в цілому. Поточний контроль враховує відвідування студентом щоденних заходів практики, екскурсійних програм в під час її проведення, оцінювання результатів виконання всіх розділів програми практики, перевіркою поточних записів у щоденнику.

У щоденнику записуються основні короткі відомості у календарному порядку про виконану роботу, її обсяги, теми і терміни проведення занять, бесід і екскурсій.

Підсумковим контролем є залік з навчальної практики у вигляді захисту звіту, під час якого перевіряються набуті знання і вміння.

Будь-які порушення під час проходження навчальної практики «Вступ до фаху» (техніки безпеки, трудової дисципліни, правил внутрішнього розпорядку, у побуті тощо) фіксуються керівником практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Письмовий звіт разом зі щоденником подається на рецензування керівнику практики від кафедри.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, розділ з питань охорони праці, список використаної літератури відповідати встановленим вимогам.

Звіт захищається студентом з диференційованою оцінкою в комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять 3 особи: керівники практики від університету викладачі спеціальних дисциплін, завідувач кафедри туризму.

Комісія приймає залік у студентів в останній день її проходження у вищому навчальному закладі або у протягом перших десяти днів семестру, які починаються після завершення практики.

Оцінка за практику вноситься у залікову відомість і індивідуальний план студента за підписами членів комісії.

Оцінка за практику враховується при визначенні навчального рейтингу студента на загальних підставах.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав негативну оцінку за практику на комісії, відраховується з університету за неуспішність.

Студенту, який не виконав програми практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно на умовах, визначених нормативними документами МОНУ та університету.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практичної підготовки студентів розглядаються на Вчених радах не менше одного разу протягом навчального року.

Для обговорення розвитку практики доцільно проводити конференції студентів з питань практичної підготовки.

Техніка безпеки студентів під час проведення практики

Перед початком практики керівник практики проводить інструктаж з техніки безпеки з обов'язковою реєстрацією підписів учасників практики та керівника в «Журналі техніки безпеки» випускової кафедри.

Зміст інструктажу повинен враховувати особливості місця проведення практики. Так під час проведення екскурсій з відвідуванням історико-культурних об'єктів основна увага звертається на заходи техніки безпеки під час перетину транспортних шляхів, поведінки в громадському транспорті, дотримання правил поведінки в музеях, тощо.

При екскурсіях, чи подорожах з відвідуванням гідрологічних об'єктів (річок, озер, боліт, морських акваторій) необхідно визначити основні заходи безпеки на воді, встановити в яких місцях, коли і за яких умов можна купатися в водоймах.

При проведенні гідрологічних досліджень параметрів акваторій для рекреаційного використання студенти практиканти повинні бути забезпечені рятувальними жилетами, а при організації водних сплавів, зокрема рафтингу – касками. Зразок інструктажу при проведенні екскурсійної подорожі в Карпати представлено в таблиці.

Таблиця – Інструктаж з техніки безпеки під час організації туристичної подорожі в Карпати

№	Основні заходи безпеки
1.	Забороняється без дозволу інструктора, чи викладача, що супроводжує групу підніматися на вершини гірських хребтів, скелі, віддалятися від турбази, чи місць стоянки далеко в ліс, населені пункти тощо.
2.	У випадку екскурсійної подорожі по території Карпатського національного парку, Карпатського біосферного заповіднику, чи інших охоронних територій, турист зобов'язаний дотримуватися правил поведінки, передбачених статусом даних територій.
3.	Забороняється порушувати правила користування підйомниками (відстібати в дорозі, розхитувати крісла, вставати на ноги і тд.).
4.	Будьте уважні під час посадки на поїзд. Забороняється підходити до краю платформи при наближенні потяга, обертатись спиною з рюкзаком, сумкою до проходячих поряд вагонів, перебігати колії перед поїздом що наближається. Під час руху поїзда намагайтесь не переходити з одного вагону в інший.
5.	Будьте обережні з вогнем, сигаретами. Категорично забороняється курити, використовувати вогонь в дерев'яних будиночках, літом в палатках. У випадку проживання в наметах, розмішуйте їх на віддалі від вогнища, слідкуйте з якої сторони дме вітер.
6.	Слідкуйте за своїм раціоном під час довготривалих поїздок. Не беріть в дорогу продукти, які швидко псуються. Забороняється їсти не знайомі ягоди, плоди, гриби. У випадку признаков отруєння, погіршення стану здоров'я невідкладно звертайтеся до керівника вашої групи.
7.	Неповнолітнім особам яким не виповнилося 21 рік категорично забороняється розпивати спиртні напої, вживати інші наркотичні засоби.
8.	Будьте уважні при користуванні з електроприладами (електрокамінами, кип'ятильниками, магнітофонами і тд.) на туристичних базах. У випадку їх несправності проінформуйте керівника групи, адміністрацію туристичної бази, тощо. Забороняється залишати включені електропристрої на ніч.
9.	Забороняється пошкоджувати майно туристичних баз, притулків, кемпінгів; робити надписи на стінках, деревах, інших предметах; кидати ножі (сокиру) в дерева, дерев'яні стінки. За пошкодження майна турбаз кожний учасник подорожі несе індивідуальну відповідальність.
10.	При русі в горах, підйомах на вершини кожний учасник зобов'язаний дотримуватись визначеного керівником місця в колоні. У випадку відставання, травмування, погіршення стану здоров'я власного, або будь-кого з учасників - невідкладно звертайтеся до керівника групи. Забороняється відлучатися з колони під час її руху.
11.	Категорично забороняється кататися на сніжниках (на клейонках та ногах, інших засобах), особливо в теплу пору року. Утворена на сніжнику льодова кірка (наст) не дозволяє вчасно загальмувати, чи зменшити швидкість руху. Як правило любителі „катання” на великій швидкості налітають на куці, чи каміння нижче сніжника.

Перелік рекомендованих літературних джерел

1. Агеева О. А. Туризм і готельне господарство : підручник / О. А. Агеева, Д. Н. Акуленок, Н. М. Васильєв, Ю. Л. Васянін, М. А. Жукова. М. : Екмос, 2004. 400 с.
2. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія районування: монографія. К. : вид.-полігр. центр "Київський університет", 2001. 395 с.
3. Бойко М. Г. Організація готельного господарства : підручник / М. Г. Бойко, Л.М. Гопкало. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 494 с.
4. Іванунік В. О. Концепції оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів. Чернівці : Чернівецький нац. унт, 2011. 84 с.
5. Коротун І. М., Коротун Л. К. Географія Рівненської області. Природа, населення, господарство, екологія : монографія. Рівне, 1996. 274 с.
6. Курортні ресурси України. Під ред. М. В. Лободи. Київ : ЗАТ "Укрпроф-оздоровниця", "ТАМЕД", 1999. 344 с.
7. Кушнірук Ю. С. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни "Рекреалогія" для студентів напряму підготовки 6.140103 "Туризм". Рівне : НУВГП, 2013. 20 с.
8. Кушнірук Ю. С. Рекреалогія : навчальний посібник. Рівне : ФОП, 2015. 148 с.
9. Кушнірук Ю. С. Рекреація та курортологія : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 146 с.
10. Мацола В. І. Рекреаційно-оздоровчо-туристичний комплекс (питання теорії, методології, практики). Львів, 1998. 278 с.
11. Роглев Х.Й. Основи готельного менеджменту : навч. посіб. К. : Кондор, 2005. 408 с.
12. Сокол Т. Г. Організація обслуговування в готелях і туристичних комплексах. К. : Альтерпрес, 2009. 447 с.
13. Туристичні ресурси України / під ред. О. І. Лугова. К. : Інститут туризму федерації профспілок України, 1996. 352 с.
14. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.

Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України. URL : <http://www.kmu.gov.ua/>
2. Законодавство України. URL : <http://www.rada.kiev.ua/>
3. Державний комітет статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Рівненська державна обласна бібліотека URL : <http://www.lib.rv.ua/>
6. Наукова бібліотека НУВГП URL : <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>